

บทที่ 1

บทนำ

ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

สังคมโลกปัจจุบันมีการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็ว ทำให้พลโลกต้องเตรียมตัวให้พร้อมเพื่อรับโลกยุค IT (information technology) หรือเรียกกันว่ายุคเทคโนโลยีสารสนเทศ เป็นยุคของข้อมูลข่าวสารที่ติดต่อกันอย่างไร้ขีดจำกัด เนื่องจากความเจริญก้าวหน้าทางวิทยาศาสตร์เทคโนโลยีและพัฒนาไปอย่างรวดเร็ว รวมถึงสภาพความเป็นไปได้โดยรวมของโลกและของประเทศทั้งทาง การเมือง เศรษฐกิจ สังคมและเทคโนโลยีต่อระบบการจัดการศึกษาของแต่ละประเทศ สำหรับคนในสังคมที่มีคุณภาพและความฉลาดจะต้องมีลักษณะเป็นคนที่มีหลักทางความคิด รู้จักไตร่ตรอง เลือกสิ่งที่มีคุณค่าอย่างแท้จริงให้กับตนเองและส่วนรวม เป็นคนที่มีมองกว้าง คิดไกล ใฝ่สูง ปักจ้ยพื้นฐานในการสร้างความมั่นคงของสังคม คือ การศึกษาซึ่งถือเป็นปัจจัยสำคัญในการพัฒนาอย่างมั่นคงและยั่งยืน พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 และที่แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ.2545 กล่าวว่าไว้ว่าการศึกษา หมายถึง กระบวนการเรียนรู้เพื่อความเจริญงอกงามของสังคม โดยการถ่ายทอดความรู้ การฝึก การอบรม การสืบสานทางวัฒนธรรม การสร้างสรรค์จรรโลงความก้าวหน้าทางวิชาการ การสร้างองค์ความรู้ขึ้นเกิดจากการจัดสภาพแวดล้อม สังคม การเรียนรู้ และปัจจัยเกื้อหนุนให้บุคคลเรียนรู้ต่อเนื่องตลอดชีวิต

เปสตาลอซซี (Pestalozzi อ้างถึงใน วิไล ตั้งจิตสมคิด, 2539, หน้า 3) ให้ความหมายของการศึกษาไว้ว่า การศึกษา คือ การปลูกฝังความเคารพนับถือในตัวเอง มีความรัก มีความเมตตา เพื่อนมนุษย์ด้วยกัน และถือว่าการศึกษา คือ การพัฒนาสมรรถภาพสมองของคนให้เจริญขึ้นเรื่อย ๆ และผสมกลมกลืนกับทุกทาง สอดคล้องกับพระราชวรมุณี (2538, หน้า 96) ได้กล่าวว่า การศึกษา คือ กระบวนการสร้างปัญญาและคุณธรรมอันเป็นส่วนประกอบอย่างอื่นที่จะช่วยให้มนุษย์สามารถแก้ปัญหา นำชีวิตให้เจริญงอกงามไปสู่ความเป็นอยู่ที่ดีที่สุดและเสนอผลแห่งความมีชีวิตได้โดยสมบูรณ์ การศึกษาจึงเป็นกระบวนการที่จะพัฒนาบุคคลให้มีความเจริญงอกงามทั้งด้านร่างกาย อารมณ์ สังคมและสติปัญญา เพื่อให้ดำรงชีวิตได้อย่างมีความสุข เป็นสมาชิกที่ดีต่อสังคมและประเทศชาติ

พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 กำหนดให้การจัดการศึกษาต้องเป็นไปเพื่อคนไทยให้เป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ทั้งร่างกาย จิตใจ สติปัญญา ความรู้และคุณธรรม มีจริยธรรม และวัฒนธรรมในการดำรงชีวิต สามารถอยู่ร่วมกับผู้อื่นได้อย่างมีความสุข การศึกษาในระบบเป็น

การศึกษาที่กำหนดจุดมุ่งหมาย วิธีการศึกษา หลักสูตร ระยะเวลาการศึกษา การวัดและประเมินผล ซึ่งเป็นเงื่อนไขของการศึกษาต้องยึดหลักว่าผู้เรียนทุกคนมีความสามารถเรียนรู้และพัฒนาตนเองได้ และถือว่าผู้เรียนมีความสำคัญที่สุด กระบวนการศึกษาต้องส่งเสริมให้ผู้เรียนสามารถพัฒนาตามธรรมชาติและเต็มศักยภาพ การจัดกระบวนการเรียนรู้ให้หน่วยงานที่เกี่ยวข้อง การจัดเนื้อหาและ กิจกรรมให้สอดคล้องกับความสนใจและความถนัดของผู้เรียน โดยคำนึงถึงความแตกต่างระหว่าง บุคคล ผักตบชားกระบวนการคิด การจัดการ การเผชิญสถานการณ์และการประยุกต์ความรู้มาใช้ เพื่อป้องกันและแก้ปัญหาจัดกิจกรรมให้ผู้เรียนได้เรียนรู้จากประสบการณ์จริง ฝึกการปฏิบัติ ให้ทำได้ คิดเป็น ทำเป็นและเกิดการใฝ่รู้อย่างต่อเนื่อง จัดการเรียนการสอน โดยผสมผสานสาระ ความรู้ด้านต่างๆ อย่างสมดุลกัน รวมทั้งปลูกฝังคุณธรรม ค่านิยมที่ดีงามและคุณลักษณะ อันพึงประสงค์ไว้ในทุกวิชา ส่งเสริมสนับสนุนให้ผู้สอนสามารถจัดบรรยากาศสภาพแวดล้อม สื่อการเรียน อำนวยความสะดวกเพื่อให้เกิดการเรียนรู้ รวมทั้งสามารถใช้การวิจัยเป็นส่วนหนึ่ง ของการเรียนรู้ ทั้งนี้ผู้สอนและผู้เรียนอาจเรียนรู้ไปพร้อมกันจากสื่อการเรียนการสอนและแหล่ง วิทยาการประเภทต่างๆ จัดการเรียนรู้ให้เกิดขึ้นได้ทุกเวลาทุกสถานที่ มีการประสานความร่วมมือ กับบิดา มารดา ผู้ปกครองและบุคคลในชุมชนทุกฝ่าย เพื่อร่วมกันพัฒนาผู้เรียนตามศักยภาพ ให้ สถานศึกษาจัดการประเมินผู้เรียนโดยพิจารณาจากการพัฒนาของผู้เรียน ความประพฤติ การสังเกต พฤติกรรมการเรียน การร่วมกิจกรรมและการทดสอบควบคู่ไปในกระบวนการเรียนการสอน

โรงเรียนเป็นหน่วยการบริหารที่สำคัญของการบริหารการศึกษาจะต้องปฏิบัติงานโดยนำ นโยบาย หลักสูตร ซึ่งหน่วยงานบริหารระดับชาติวางไว้ ให้บรรลุตามวัตถุประสงค์และผู้ที่ช่วยให้ การบริหารงานโรงเรียนเป็นไปด้วยดีนั้น นพพงษ์ บุญจิตราคุลย์ (2535, หน้า 13–15) เห็นว่าขึ้นอยู่กับผู้บริหาร โรงเรียน ซึ่งมีหน้าที่รับผิดชอบเกี่ยวกับการรับนโยบายของ หน่วยงานที่โรงเรียนสังกัด อยู่ไปปฏิบัติให้บรรลุวัตถุประสงค์เป้าหมายของนโยบายดังกล่าว

โรงเรียนบ้านโนนผาสุก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาสระแก้ว เขต 2 เปิดสอน ระดับปฐมวัย ถึงระดับประถมศึกษาปีที่ 6 ได้กำหนดคุณลักษณะของนักเรียนในอนาคตให้เป็น ผู้มีทักษะความรู้ตามสาระการเรียนรู้ของหลักสูตร มีคุณธรรมจริยธรรมและค่านิยมที่พึงประสงค์ มีสุขนิสัย สุขภาพกาย สุขภาพจิตที่ดี ปลอดภัยจากสิ่งเสพติดให้โทษ ในการบริหารงานวิชาการ ของโรงเรียนได้กำหนดเป้าหมายและแนวทางในการพัฒนาการจัดการศึกษา โดยกำหนดเป้าหมาย ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนเฉลี่ยของนักเรียนจากการวิเคราะห์สภาพของโรงเรียนพบว่าจุดอ่อนข้อหนึ่ง คือผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนยังต่ำกว่าเกณฑ์มาตรฐานที่โรงเรียนกำหนด ข้อมูลโรงเรียน บ้านโนนผาสุก พบว่า ปีการศึกษา 2545 ผลคะแนนการประเมินผลคุณภาพระดับชาติ (NT) ของนักเรียนเฉลี่ยร้อยละ 31.33 ปีการศึกษา 2546 เฉลี่ยร้อยละ 37.62 และปีการศึกษา 2547

เฉลี่ยร้อยละ 31.40 ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนปีการศึกษา 2545 เฉลี่ยร้อยละ 72.84 ปีการศึกษา 2546 เฉลี่ยร้อยละ 73.05 ปีการศึกษา 2547 เฉลี่ยร้อยละ 70.35 ซึ่งอยู่ในระดับต่ำกว่า เกณฑ์มาตรฐานที่โรงเรียนกำหนดไว้ที่เฉลี่ยร้อยละ 75 และข้อมูลพื้นฐานการศึกษา (ข้อมูล ณ วันที่ 10 มิถุนายน 2547) มีจำนวนนักเรียนลดลงเนื่องจากนักเรียนขอย้ายไปเรียนที่อื่นในปีการศึกษา 2547 จำนวน 6 คน คิดเป็นร้อยละ 6.25 ของจำนวนนักเรียนทั้งหมด และยังมีนักเรียนอ่าน เขียน และคิดคำนวณไม่คล่อง คิดเป็นร้อยละ 10.35 ของนักเรียนทั้งหมด

จากปัญหาดังกล่าวผู้วิจัยจึงสนใจที่จะวิจัยการพัฒนารูปแบบการบริหารงานวิชาการของ โรงเรียนบ้านโนนผาสุก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาสระแก้ว เขต 2 ซึ่งการวิจัยครั้งนี้จะ ชวนนำเสนอทางเลือกในการพัฒนารูปแบบงานวิชาการของโรงเรียนได้อย่างถูกต้องทิศทางและเชื่อว่ เป็นประโยชน์ในทางปฏิบัติของโรงเรียนต่อไป

ความมุ่งหมายของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาปัญหาและแนวทางการแก้ไขการบริหารงานวิชาการของโรงเรียน บ้านโนนผาสุก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาสระแก้ว เขต 2
2. เพื่อนำเสนอรูปแบบการบริหารงานวิชาการของโรงเรียนบ้านโนนผาสุก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาสระแก้ว เขต 2

ความสำคัญของการวิจัย

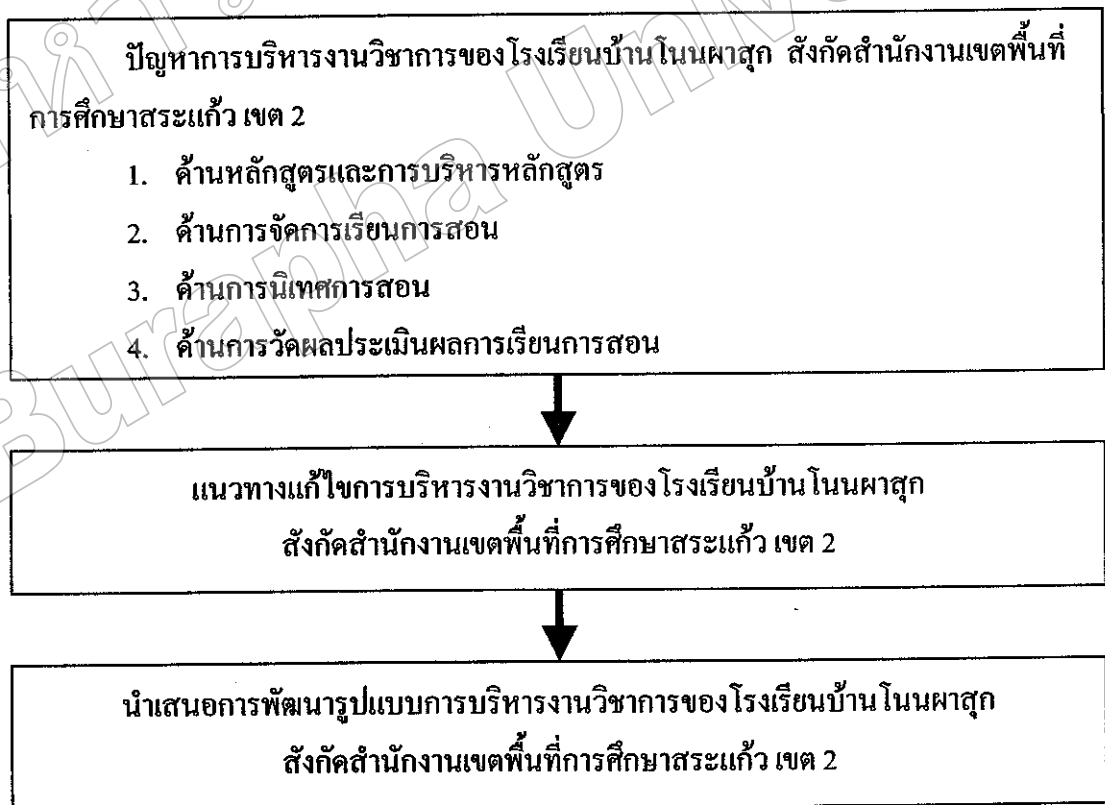
1. การวิจัยครั้งนี้จะเป็นประโยชน์ต่อการบริหารงานวิชาการของโรงเรียนบ้านโนนผาสุก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาสระแก้ว เขต 2 ดังนี้
 - 1.1 เป็นข้อมูลสำหรับโรงเรียนในการวางแผนปรับปรุงและพัฒนาการบริหารงาน วิชาการให้มีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น
 - 1.2 สนับสนุนและส่งเสริมการบริหารงานวิชาการให้สอดคล้องกับความต้องการและ ปัญหาอย่างเหมาะสม
2. การวิจัยครั้งนี้เป็นประโยชน์แก่หน่วยงานในระดับนโยบายและโรงเรียนอื่นๆ สามารถนำไปประยุกต์ใช้ในการพัฒนาการบริหารงานวิชาการของโรงเรียน

คำถามการวิจัย

1. ปัญหาและแนวทางแก้ไขการบริหารงานวิชาการของโรงเรียนบ้านโนนผาสุก
สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาสระแก้ว เขต 2 เป็นอย่างไร
2. การพัฒนารูปแบบการบริหารงานวิชาการของโรงเรียนบ้านโนนผาสุก
สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาสระแก้ว เขต 2 มีแนวทางอย่างไร

กรอบความคิดในการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ ยึดกรอบแนวคิดการบริหารงานวิชาการของโรงเรียนบ้านโนนผาสุก
สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาสระแก้ว เขต 2 ตามขอบข่ายหลักการบริหารงานวิชาการ
สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ (2546, หน้า 112) ใน 4 ด้าน คือ ด้านหลักสูตร
และการบริหารหลักสูตร ด้านการจัดการเรียนการสอน ด้านการนิเทศการสอนและด้านการวัดผล
ประเมินผลการสอนโดยใช้การวิจัยเชิงคุณภาพซึ่งเน้นการเข้าถึงข้อมูล เพื่อวิเคราะห์ปัญหา แนวทาง
แก้ไขปัญหาและข้อมูลในการพัฒนารูปแบบการบริหารงานวิชาการของโรงเรียน ดังภาพที่ 1

ภาพที่ 1 กรอบแนวคิดในการวิจัย

ขอบเขตของการวิจัย

1. การวิจัยครั้งนี้มุ่งศึกษาปัญหาแนวทางแก้ไขและเสนอแนวทางการพัฒนารูปแบบการบริหารงานวิชาการของโรงเรียนบ้านโนนผาสุก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาสระแก้ว เขต 2 ใน 4 ด้าน

1.1 ด้านหลักสูตรและการบริหารหลักสูตร

1.2 ด้านการจัดการเรียนการสอน

1.3 ด้านการนิเทศการสอน

1.4 ด้านการวัดผลประเมินผลการเรียนการสอน

2. ขอบเขตด้านประชากรและกลุ่มตัวอย่าง กลุ่มประชากรที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ได้แก่

2.1 ผู้บริหารสถานศึกษา

2.2 ครูผู้สอนทั้งหมด จำนวน 4 คน

3. วิธีศึกษาเป็นการศึกษาโดยใช้การวิจัยเชิงคุณภาพ โดยศึกษาข้อมูลจากการสัมภาษณ์ สังเกต และวิเคราะห์เอกสารเพื่อให้ได้ข้อมูลดังนี้

3.1 สภาพบริบท (Context) การบริหารงานวิชาการของโรงเรียนบ้านโนนผาสุก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาสระแก้ว เขต 2 โดยศึกษาโครงสร้างการบริหารงานและสภาพการดำเนินงานการบริหารงานของโรงเรียน

3.2 สัมภาษณ์ผู้บริหารสถานศึกษาและครูผู้สอน จำนวน 4 คน รวม 5 คน

3.3 สังเกตการดำเนินงานของโรงเรียนบ้านโนนผาสุก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาสระแก้ว เขต 2

3.4 วิเคราะห์เอกสารการบริหารงานของโรงเรียนบ้านโนนผาสุก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาสระแก้ว เขต 2

3.5 สรุปแนวทางการพัฒนารูปแบบการบริหารงานของโรงเรียนบ้านโนนผาสุก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาสระแก้ว เขต 2 จากปัญหาและสาเหตุของปัญหาการบริหารงานของโรงเรียนตามข้อ 3.1 โดยใช้เวลาในการดำเนินการเป็นเวลา 1 สัปดาห์

3.6 สังเคราะห์การพัฒนารูปแบบการบริหารงานของโรงเรียนบ้านโนนผาสุก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาสระแก้ว เขต 2 โดยใช้เวลาดำเนินการเป็นเวลา 1 สัปดาห์ ด้วยวิธีสนทนากลุ่ม (Focus Group) ซึ่งเป็นประชากรกลุ่มเดิมแล้วจึงกำหนดเป็นแนวทางพัฒนา

นิยามศัพท์เฉพาะ

1. ปัญหาการบริหารงานวิชาการ หมายถึง อุปสรรคและข้อขัดข้องต่างๆ ที่ทำให้ งานวิชาการในโรงเรียนบ้านโนนผาสุก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาสระแก้วเขต 2 ไม่บรรลุ ตามจุดมุ่งหมายได้มาจากการสัมภาษณ์ผู้บริหารสถานศึกษาและครูผู้สอนใน 4 ด้าน ดังนี้

1.1 ด้านหลักสูตรและการบริหารหลักสูตร หมายถึง การดำเนินงานเกี่ยวกับหลักสูตร การศึกษาขั้นพื้นฐาน การนำหลักสูตรไปใช้ในการจัดการการเรียนการสอน การบริหารจัดการ การใช้หลักสูตร การนิเทศการใช้หลักสูตร การติดตามประเมินผลการใช้หลักสูตรและการปรับปรุง พัฒนาหลักสูตร

1.2 ด้านการจัดการเรียนการสอน หมายถึง การจัดการศึกษาต้องยึดหลักว่าผู้เรียน ทุกคนมีความสามารถเรียนรู้และพัฒนาตนเองได้ และถือว่าผู้เรียนมีความสำคัญที่สุด กระบวนการ จัดการศึกษาต้องส่งเสริมให้ผู้เรียนสามารถพัฒนาตามธรรมชาติและเต็มตามศักยภาพ การจัดการกระบวนการ เรียนรู้ต้องผสมผสานสาระความรู้ต่าง ๆ อย่างหลากหลายตามความเหมาะสมของแต่ละระดับ โดยมุ่งพัฒนาคนให้มีความสมบูรณ์ทั้งร่างกาย จิตใจ สติปัญญา ความรู้และคุณธรรม มีจริยธรรม และวัฒนธรรมในการดำรงชีวิต สามารถอยู่ร่วมกับผู้อื่นได้อย่างมีความสุข

1.3 ด้านการนิเทศการสอน หมายถึง การส่งเสริมสนับสนุน หรือให้ความช่วยเหลือ ครูในโรงเรียนให้ประสบความสำเร็จในการปฏิบัติงานตามภารกิจหลัก คือ การสอน การสร้างเสริม พัฒนาการของนักเรียนทุกด้าน ทั้งด้านร่างกาย สติปัญญา จิตใจ อารมณ์ และสังคมให้เต็มวัยและ ตามศักยภาพ โดยความร่วมมือของบุคลากรในโรงเรียน

1.4 ด้านการวัดผลประเมินผลการเรียนการสอน หมายถึง การประเมินความคิด พฤติกรรมและการปฏิบัติกิจกรรมการเรียนการสอนที่ครูและนักเรียนร่วมกันกำหนด ซึ่งตอบสนอง ถึงจุดประสงค์การเรียนรู้ โดยการสังเกต สัมภาษณ์ การประเมินการปฏิบัติงาน การติดต่อสื่อสาร โดยตรงกับผู้เรียนและการประเมินจากผลงาน กิจกรรมการเรียนการสอนเน้นสถานการณ์ที่ครูและ นักเรียนร่วมกันกำหนดจากสภาพจริงหรือจำลองให้ใกล้เคียงชีวิตจริงมากที่สุดและเน้นสถานการณ์ ที่ซับซ้อนมีความหมายท้าทายให้ผู้เรียนต้องใช้ทักษะการคิดระดับสูง เพื่อการแก้ปัญหา รวมถึง การประเมินแฟ้มสะสมงานและการจัดทำโครงการ เพื่อตรวจสอบความสามารถของผู้เรียนใน การนำทักษะในเชิงบูรณาการความรู้

2. สาเหตุของปัญหาการดำเนินงานวิชาการ หมายถึง การที่ไม่สามารถบริหารงานได้ บรรลุเป้าหมายงานวิชาการ 4 ด้าน

3. แนวทางแก้ไขการบริหารงานวิชาการ หมายถึง แนวทางแก้ปัญหาทางงานวิชาการ 4 ด้าน ของโรงเรียนบ้านโนนผาสุก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาสระแก้ว เขต 2 คือ ด้านหลักสูตร และการบริหารหลักสูตร ด้านการจัดการเรียนการสอน ด้านการนิเทศการสอน ด้านการวัดผล ประเมินผลการเรียนการสอน

4. รูปแบบการบริหารงานวิชาการ หมายถึง ระบบ วิธีการ ขั้นตอนและรายละเอียด การดำเนินการบริหารงานวิชาการของโรงเรียนบ้านโนนผาสุก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา สระแก้ว เขต 2

5. การพัฒนารูปแบบการบริหารงานวิชาการ หมายถึง การจัดระบบการบริหารงาน วิชาการตามขั้นตอนและรายละเอียดการดำเนินการบริหารงานวิชาการของโรงเรียนบ้านโนนผาสุก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาสระแก้ว เขต 2 ที่เป็นผลมาจากปัญหา สาเหตุของการบริหาร งานวิชาการ

6. โรงเรียน หมายถึง โรงเรียนบ้านโนนผาสุก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา สระแก้ว เขต 2

7. ผู้บริหารสถานศึกษา หมายถึง ผู้ดำรงตำแหน่งผู้อำนวยการสถานศึกษาที่ทำหน้าที่ ในการบริหารงานในโรงเรียนบ้านโนนผาสุก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาสระแก้ว เขต 2

8. ครู หมายถึง ครูที่ทำหน้าที่สอนในโรงเรียนบ้านโนนผาสุก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่ การศึกษาสระแก้ว เขต 2